

EFICIENȚA FUNCȚIONĂRII COMPLEXULUI VITIVINICOL: RECOMANDĂRI

*Maria FIȘTIC,
lector superior universitar,
Universitatea Agrară de Stat din Moldova*

Moldova has specialized in the export of raw materials producers. Over 50% of wines are produced in the CIS inventory of wine from Moldova. Efficient operation is inconceivable complex wine export situation by Moldova jobs, the new value created by exporting grapes, wines in tanks. Important is the complex geography of wine exports final products.

About 80% of all CIS countries export returns is a risk situation for manufacturers producing wine grapes. Complex wine can streamline operation at all stages, by creating productive infrastructure, training specialists, reducing losses, etc..

***Cuvinte cheie:** eficiența economică, complexul vitivinicol, concluzii, analiză, export, import*

Reorientarea exporturilor de materii prime vinicole către procesarea internă este o problemă de importanță națională. Republica Moldova cu potențialul său industrial dispune de posibilități reduse de a își crește exporturile. Evoluția exporturilor, importurilor R. Moldova se desfășoară în defavoarea economiei naționale. Republica Moldova prin politicile sale de comerț extern contribuie la dezvoltarea economică a partenerilor străini, în defavoarea economiei naționale. De exemplu, în anul 2008 Republica Moldova a „livrat” bani partenerilor străini în valoare de 3308 mln dolari SUA. Pornind de la ipoteza, că pentru crearea unui loc de muncă sunt necesari 50 mii dol SUA, Republica Moldova a „exportat” 66165 locuri de muncă.

În scopul depășirii situațiilor defavorabile agriculturii sunt necesare (se impun) anumite politici (măsuri) care vizează ajustarea ramurii agricole, creșterea capacității de concurență a producătorilor agricoli din R. Moldova. Monopoliștii, monopsoniștii sunt primii factori cu impact negativ asupra producătorului din agricultură. Politicile antimonopol, antimonopson promovate de către guvern pot considerabil ameliora situațiile economice ale agriculturii. Actualmente activitățile agriculturii sunt dirijate de „cerere” și „ofertă”. Altfel spus, activitățile agricole sunt lăsate la „discreția” pieței. Specificul activităților agricole este de așa natură, că agricultorul nu poate face investiții „azi”, fără a dispune de posibilitățile de comercializare „mâine”. Piața complexului agro-industrial: nu poate fi generată de stihia și anarhia monopoliștilor, monopsoniștilor; este o totalitate de relații economice ce asigură funcționarea eficientă a ramurii agricole; este un complex de diverse relații interumane care apar în procesele de producție – distribuție – schimb – consum. În Republica Moldova este necesar de promovat un complex de reforme economice accentul fiind pus pe introducerea sistemului de planificare. Aici sunt necesare câteva precizii. În lume, în toate țările industrial dezvoltate activitățile economice sunt planificate. Spre deosebire de planificarea din sistemele economice centralizate, planurile economice nu sunt impuse administrativ ci prin sisteme de motivare a muncii, și sunt planificate doar activitățile de bază, reper. În agricultura Republicii Moldovei sunt necesare planurile – programe. Fiecare producător de struguri trebuie să-și poată calcula eforturile, costurile, cheltuielile productive, venitul, profitul.

Recomandări

În baza elaborărilor științifice, a analizelor eficienței pe întreg „lanțul” tehnologic de funcționare a complexului vitivinicol recomandăm:

De asigurat o tratare complexă a activităților economice pe întreg „lanțul”: agricultura – procesarea – 1 – procesarea – 2 – marketingul. Profitul integral, realizat de la comercializarea produselor finale (a vinului), trebuie distribuit pe întreg „lanțul” tehnologic, proporțional cu cheltuielile productive respective. Eficientizarea complexului vitivinicol nu poate fi realizată, dacă statul va subvenționa agricultorul. Agriculturii trebuie să i se restituie o parte din profitul integral proporțional cu costurile productive efectuate la sădare, întreținerea terenurilor viticole etc. pînă la transportarea strugurilor vinificatorului. Sistemul de funcționare a complexului vitivinicol poate fi perfecționat: sau prin integrarea administrativă a tuturor subiecților economici de pe întreg lanțul tehnologic; sau prin elaborarea unor norme legislative, conform cărora fiecare subiect economic din lanțul tehnologic să fie motivat economic. Funcționarea administrativ autonomă a fiecărui subiect economic generează pierderi, exporturi de materii prime, producerea vinurilor necalitative. În scopul perfecționării sistemului de funcționare a complexului vitivinicol sunt necesare un șir de modele economico – matematice pentru imitarea a diferitor variante de dezvoltare a complexului. Problemele complexului vitivinicol trebuie tratate, în exclusivitate, complex pe întreg lanțul tehnologic de la viticultură pînă la comercializarea produsului final, a vinului după procesarea – 2, ambalat, comercializat. Sunt necesare eforturi organizatorice pentru organizarea evidenței indicatorilor și indicii complexului vitivinicol.

De redus pierderile. În scopul eficientizării proceselor de funcționare a complexului vitivinicol este necesar de perfecționat modalitățile imparțiale de determinare a recoltei de struguri per 1 ha, a zaharității strugurilor în sistemul de evidență statistică. Toți subiecții, partenerii economici din „lanțul” tehnologic agricultura – procesarea – 1 – procesarea – 2 – marketingul reușesc să „umbrească” unele efecte (recolta, zaharitatea, etc). În consecință evidențele statistice ale indicatorilor economici nu reflectă situația reală, nu poate fi pusă la baza perfecționării modalităților de funcționare a complexului vitivinicol. În acest context este necesar: de utilizat metode indirecte a recoltei strugurilor per 1 ha, a suprafețelor viticole, a nivelului de zaharitate strugurilor în profilul soiurilor, sistemul de stabilire a zaharității strugurilor trebuie să fie etapizat: zaharitatea o stabilește producătorul de struguri (oferantul, prima etapă); zaharitatea o stabilește consumatorul de struguri (vinificatorul, cumpărătorul); la apariția decalajelor zaharitatea strugurilor se efectuează după sistemul „degustărilor” pentru determinarea calității vinurilor, zaharitatea este determinată de experții anonimi, cu antrenarea specialiștilor din alte ramuri, din exterior.

De determinat costurile productive reale. Actualmente costurile productive sunt calculate de către fiecare partener – economic de pe „lanțul” tehnologic. Costurile productive actuale nu reflectă costurile totale, reale suportate de către fiecare subiect economic, la fiecare etapă de fabricare, comercializare a vinului. Determinarea costurilor totale este necesară din cîteva considerente: prețurile producției trebuie să acopere costurile reale, necesare pentru efectuarea operațiilor productive respective; repartizarea profitului, realizat de complexul vitivinicol trebuie să fie proporțională cu costurile totale. În caz contrar, unele segmente din „lanțul” tehnologic integral, nu vor dispune de potențialul economic necesar, vor contribui la reducerea eficienței funcționării complexului vitivinicol. Calculul coeficienților costurilor totale pot (și trebuie) fi efectuate în baza elaborării balanței legăturilor dintre activitățile economice la toate nivelele (micro, miezo, macro). Cunoscând costurile totale la fiecare etapă a lanțului tehnologic pot fi determinate costurile totale a fabricării vinului exportat. Numai în acest mod se poate de determinat eficiența producerii strugurilor, fabricării și exporturilor de vinuri. Costurile totale servesc nivelul minim sub care nu poate fi acceptat prețul de comercializare a strugurilor, a vinului după procesarea – 1, după

procesarea – 2, a vinului ambalat. Costurile totale nu favorizează, nu defavorizează partenerii economici de pe lanțul tehnologic, acestea sunt necesare pentru restituirea tuturor cheltuielilor efectuate în timp, în spațiu. În acest context este necesar de elaborat metoda de determinare a costurilor totale productive, de elaborat softurile respective pentru efectuarea calculelor. Și, fiindcă și în acest caz (ca și în cazul „zaharitatea”) vor apărea interese de a majora nejustificat costurile, calculele trebuie efectuate de către structuri economice mixte cu participarea experților din toate segmentele lanțului tehnologic.

Structura produsului final. Actualmente vinificatorii depun efort să producă vinuri, pornind de la disponibilul de struguri, de vin procesarea – 1. structura produsului final (a cantității și calității vinurilor) depinde de „disponibil”. În continuare vinificatorii depun efort să „educe” consumatorul, să demonstreze că vinul oferit spre comercializare este vinul de care are nevoie acesta. În scopul reducerii incertitudinii, asigurării comercializării cu succes a vinurilor din complexul vitivinicol din Republica Moldova este necesar: ultima „verigă” din lanțul tehnologic agricultura – procesarea – 1 – procesarea – 2 – marketing, depune eforturi de cercetări analitice ale pieței de comercializare a strugurilor, a vinului ambalat în profilul consumatorilor potențiali, în dinamică. Prețurile prognozate de către serviciile marketing (aceștia trebuie să fie motivați în elaborarea prognozelor reale, sancționați economic pentru dezinformare) sunt puse la baza determinării structurii produselor finale (a vinurilor). Structura vinurilor solicitate este utilizată pentru determinarea structurii strugurilor în profilul soiurilor. Volumul strugurilor solicitați de către vinificatori este luat în calcul de către agricultor în procesele de plantare a viței – de – vie. Pepinierele viticole produc, în acest caz, numai soiuri de viță – de – vie solicitate de către agricultor. Toate activitățile economice de pe lanțul tehnologic integral trebuie desfășurate, începând cu studierea pieței, a cererii și nu invers. Parțial, vinificatorii pot iniția, în anumite proporții, vinuri, produse finale principial noi, dar numai sub formă de studiere a unei oferte de vinuri principial noi.

Diversificarea produselor finale. Actualmente complexul vitivinicol este orientat la producerea vinurilor devenite tradiționale, cu un „brend”. Consumatorii de vinuri în diferite țări au diferite „gusturi”. Cei de la Nord preferă băuturile alcoolizate, consumatorii din Occident – băuturi calitative. În unele țări arabe, bogate în resurse petroliere, consumul alcoolului este interzis. Dar în aceste țări pot fi comercializate produse nealcoolice fabricate din struguri, pot fi comercializați strugurii pentru masă. Extinderea exporturilor produselor vinicole nealcoolizate în unele țări poate fi realizată prin crearea unor favoruri: schimbul de produse se face „barter”. Creșterea volumului de produse vinicole nealcoolizate este generată și de creșterea longevității populației. Populația de vîrstă înaintată este consumatoare de produse nealcoolizate. Producția vinicolă nealcoolizată generează efecte sociale: protecția sănătății, eliminarea unor băuturi de tipul „cola” d pe piață și substituirea acestora cu sucuri vinicole. Complexul vitivinicol trebuie să-și extindă suprafețele cultivate cu struguri pentru masă, cu struguri utilizați la producerea băuturilor nealcoolice. Schimbările structurale în produsul final nealcoolic trebuie să fie efectuate în baza studierii cererii, prețurilor, costurilor productive totale.

Structura organizatorică. Configurația structurii organizatorice a complexului vitivinicol din Republica Moldova în ultimii 20 de ani a fost generată de „haos”. Fortunele economice, trecerea economiei de la un „regim” totalitar la economie de piață, lipsa reperelor teoretice în procesele de tranziție a creat o structură irațională a complexului vitivinicol. Realizarea unei structurii organizatorice ale complexului vitivinicol din Republica Moldova trebuie să fie un proces iterativ, dinamic. În mulțimea structurilor organizatorice posibile, în viziunea noastră, pot fi trei forme: tot

„lanțul” tehnologic: (1) agricultorul – procesarea – 1 – procesarea – 2 – marketing aparține în exclusivitate unui subiect economic; (2) la fabricarea vinului și producerea strugurilor participă mai mulți subiecți economici; (3) în Republica Moldova fabricile „mamut” de fabricare a vinurilor sunt substituite cu mini fabrici în care „mini lanțul” tehnologic aparține unui singur subiect economic. Pentru eficientizarea funcționării în forma de organizare (1) – un singur subiect economic sunt necesare doar eforturi analitice, științifico – practice. Pierderile „smecheriile” cu zaharitatea în acest caz sunt excluse, subiectul economic nu este interesat să umbrească potențialul productiv real. Forma (1) este recomandabilă. Forma organizatorică (2) este forma actuală de funcționare a complexului vitivinicol. Forma poate funcționa eficient doar dacă va fi suplimentată cu un sistem de motivare a muncii pe întreg lanțul tehnologic, de control a sistemului de evidență a cantității și calității materiei prime, a nivelului de zaharitate a strugurilor, de eliminare a „procedeelelor” de defavorizare a agriculturii. Forma (3) este forma de perspectivă pentru Republica Moldova. Fabricile viticole mamut trebuie substituite cu mini fabrici omologate cu specificuri geografice, a calității strugurilor. „Multiplicarea” fabricilor vinicole va contribui la reducerea pierderilor, la eliminarea producerii vinurilor „casnice” de calitate redusă, la crearea de noi branduri de vinuri originale.

Suprafețe viticole. Suprafețele plantate cu viță – de – vie evoluează. În Republica Moldova sunt plantații viticole cu eficiență economică per 1ha sub eficiența altor culturi (pe aceeași suprafață). În toate cazurile este necesar de soluționat problema: care culturi agricole pe terenurile agricole concrete vor asigura eficiența maximă. În rezultatul soluționării acestei probleme vor fi determinate suprafețele unde poate fi cultivată în exclusivitate viță – de – vie. Deci este necesară „o revizie tehnică” a suprafețelor existente, potențiale viticole. Acest proces de eliminare a unor terenuri agricole, de antrenare a altor suprafețe viticole trebuie să fie evolutiv, sistematic, bazat pe cercetări științifico – practice, pe necesitatea soluționării și a unor probleme ecologice.

Optimizarea structurii de conducere. Actualmente complexul vitivinicol, ca și economia națională a Republicii Moldova funcționează la „discreția” cererii și a ofertei, planificarea activităților economice din partea autorităților este lipsă. În principiu activitățile economice neprogramate (neplanificate) sunt ghidate de haos, funcționează în condiții de totală incertitudine. Complexul vitivinicol trebuie condus. În cadrul sistemului de conducere există puncte de decizie care coordonează activitățile interramurale. Sistemul de conducere a complexului vitivinicol trebuie să asigure echilibru, balanța legăturilor dintre „segmentele lanțului” tehnologic, să determine și să ordoneze în timp soluționarea unor probleme economice, sociale, ecologice. În lume toate țările industrial puternic dezvoltate își elaborează planurile activităților economice pentru perioada de scurtă, de lungă durată. Republica Moldova trebuie să-și inițieze sisteme de elaborare a planurilor de dezvoltare economică a țării, inclusiv planul de dezvoltare a complexului vitivinicol.

Consumul băuturilor alcoolice. Republica Moldova, în niște publicații, numite mass – media, a fost tratată „campion” la consumul de alcool. În afirmațiile respectivelor în Republica Moldova se consumă 24,3 l/loc de spirt absolut (100⁰). Acest volum de spirt este identic cu 202 l/loc de vin. Știut e, că copiii și locuitorii de vârstă înaintată, care constituie 66% din populația țării, nu consumă vin. Adică la un consumator de vin îi revin anual 606 l/loc de vin. Zilnic fiecare consumator de vin va consuma cca 2 l de vin, toată populația în fiecare zi, este turmentată. Conform calculului 6,7 l/loc de spirt absolut, identicul la 56 l/loc de vin per consumator de vârstă 16 – 60 de ani, 168 l / consumator, sau zilnic câte 460 g de vin. Un astfel de consum de alcool este recomandabil. În scopul reducerii consumului de vinuri casnice, de calitate dubioase este necesar: complexul vitivinicol în produsul final să includă și vinuri ordinare comercializate la prețuri accesibile consumatorului autohton.

Aportul științei. Complexul vitivinicol din Republica Moldova este constituit dintr-un șir de activități, este influențat de factorii endo, exogeni, de progresul tehnologic, inovațional. Toate operațiile tehnologice în timp evoluează. Funcționarea complexului vitivinicol poate fi eficientizată prin: creșterea „efectului” (productivității muncii, a utilajelor tehnice, a unui hectar viticol, creșterea calității vinului, etc.); reducerea „efortului” (costurilor productive la fiecare etapă, operație). Aceste scopuri pot fi realizate dacă în cadrul complexului vitivinicol va fi organizată dacă în cadrul complexului vitivinicol va fi organizată o structură științifico – practică în domeniul eficientizării funcționării complexului, elaborării bazelor de date despre prețuri, prognoze, cerere, ofertă, tehnologii, inovații, etc; elaborării programului – scop de funcționare a complexului vitivinicol pentru perioada de scurtă, lungă durată. Evidența electronică a informației, procesarea informației în scopuri de a realiza programe oprime, motivarea muncii inovaționale pot considerabil contribui la eficientizarea funcționării complexului vitivinicol.

Bibliografie

- 1 Bucatînschi A. Crearea unui sistem unic pentru promovarea și realizarea producției vinicole pe piețele externe. Materialele Conferinței Internaționale In Wine. C. 2005, p. 173-175
- 2 Butnaru N. Cîteva metode de sporire a productivității strugurilor // Agricultura Moldovei, 2003, nr. 7, p.19
- 3 Maximilian S. „Modelarea proceselor economice”, ULIM, 2009
- 4 Agricultura Republicii Moldova. Departamentul Statistică și Sociologie al Republicii Moldova. C. 2006-2009